

Anulu II.

N^{ro} 8.

Foi'a basericésca.

Organu

pentru cultura religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

25 Aprilu 1884.

Cuprinsulu:

Intropitrea serbatorei Inviarei Domnului. — Despre cuventarile funebrale din punctu de vedere istoricu si criticu. — Darwinismulu in aintea tribunalului mintei sanetose si a naturei. — Averea basericésca. — Inviarea Santiloru parenti pre tempulu mortei Mantuitoriului nostru Isusu Christosu. — Ceva despre catastru.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fi. v. a.

Blasiu, 1884.

Tipograf'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Intropțiirea serbatoarei Inviarei Domnului.

I.

Dupa cum scimu, serbatórea inviarei Domnului este cea mai solemnă, cea mai alésa și desfatată serbatórea a bisericeii.

În viéti'a de tote dílele se intempla inse, că câte o intemplare de deosebita însemnatate, tempu mai îndelungatu remane întiparită în memori'a noastră. Și că ace'a se remana statornică, ce facemu? cu mințea noastră mai desu recugetamu cauzele, decursulu și urmarile acelei intemplări, éra în sufletulu (anim'a) nostru de repetíte ori reînóimu semțrile de desfatare ori de întristare nascute în momentul accei intemplări. Asia se intempla, și are se se intemple acést'a și în viéti'a bisericeii, în specie facia de inviarea Domnului. Și încă cu atâtu mai vêrtosu, cu câtu ace'a în cauzele și decursulu seu tainicu, întru însemnatatea s'a domnedieésca, folosulu vecinicu spiritualu, scopulu cerescu, și urmarile sale mantuitórie pestrece ori ce intemplare cugetabila din acésta lume.

Cultulu domnedieescu, respective asiediamintele sacre bisericesci urmate serbatórei Inviarei, ne servescu de dovéda lanurita, că s. biserica e și petrunsa de însemnatatea aceleia, că îndestulu pretiuesce scntiulu de pietate și de bucuria sufletésca a credintiosiloru sei, nisuindu-se adeca ace'a însemnatate, acelu semțiu a-lu sustiené, înaltíá, întarí și perfectóná.

Acést'a o descopere și effețuesce s. biserica între altele multe, și întru asiediarea intropțierei Serbatórei inviarei, întru câtu adeca serbarea cea după inviere nu o încheia cu a 4-a ori 8-a dí, cá și în unele serbatori mai mari, ci cu a 40-a dí¹⁾. Anumitu, că ide'a fundamentală, obiectulu, scopulu, cu unu cuventu memori'a de viétia datatória a aceleia, atâtu în cantari și în cetiri sacre, câtu și în alte asiediamente sacre în decursu de 40 de díle, adeca până în serbatórea „Înaltiei Domnului“ le reînprospetéza.

Și óre ce e caus'a intropțierei acesteia asia îndelungate? Un'a, și a bună séma cea mai principală e ace'a, că Mantuitoriulu după inviarea s'a din morti 40 de díle a mai petrecutu pre acestu pamentu, întru care prin multe semne a doveditu Apostoliloru sei inviarea s'a (Fapt. Apost.). Astu-feliu s. biserica încă voiesce că în decursu de 40 de díle se puua în aintea credintiosiloru pre Christosu înviatu din morti, se-i introduca întru cunóscerea tainei inviarei, se-li demustre și se-i convinga despre adevérata inviarea lui Christosu.

O altă cauză e și ace'a, că precumu ide'a preasanta a serbatórei inviarei Domnului, în decursu de 40 de díle s'a pregatitu prin postu în anim'a cre-

¹⁾ »Intropțierea« (odáni'a) serbatórei se numesce decursulu, respective terminulu acelorú díle de după serbatórea, întru care și până la care în officiulu publicu sacru se reamintesce ide'a obiectivă și subiectivă a serbatórei.

dintiosiloru; astu-feliu si realizarea acelei idei prin inviarea lui Christosu, in decursu de 40 zile se se intiparésca si se se intarésca in anim'a credintiosiloru, se se subiectiveze in viéti'a spirituala a acelor.

Cercandu acuma mai de aproape tempulu introptírei s. s. pasci, vomu aflá, cá ace'a introptire încátu se tiene de solemnitatea ei esterna e indoita seau dupla. Anume: un'a e *solemna* si *mai de aproape*, alt'a e *comuna* si *mai departata*.

Cea *solemna* si *mai de aproape* tiene din dominec'a s. s. Pasci pâna in Dominec'a Tomei, si se numesce „Septeman'a luminata“. Éra cea comuna si mai departata tiene din Dominec'a Tomei seau Antipascha pana la înal-tiarea Domnului.

II.

Introptírea solemna si mai de aproape.

Solemnitatea introptírei mai de aproape isi are prefigurarea si temel'i'a sa atátu in legea vechia¹⁾ câtu mai alesu in datin'a si in prescrierea canonica antica basericésca, intru-cátu adeca in vechime cam pâna in véculu alu XI-le serbatoarea S. S. Pasci cá atare s'a celebratu o septemana intréga oprindu-se lucrurile servile si petrekerile sgomotóse, si prescriandu-se cercetarea bisericeii²⁾.

E dreptu, cá in forulu esternu serbarea obligata a intregii septemani, din caus'a miciorarei zelului crestinescu, in decursulu tempului s'a abrogatu, lasandu-se cá serbatória legata numai 3 zile; pre langa tóte acestea s. biserica prin spiritulu seu conservativu nu s'a accomodatu acestei schimbári temporale, ci in cultulu divinu pâna adi a retienutu caracterulu serbatorescu. Cfr. si Evangeliile de pre septemana, care se dteu a fire „in serbatori“, viéti'a si datin'a canonica antica. Si scimu, cá si adi suntu inca multi credintiosi mai pii, cari impreuna cu s. biserica venereza traditiunea stramosiésca, in câtu adeca in tóta septeman'a luminata nu numai cá se abtieniu de lucruri servili, ci ace'a o si santiescu ori prin cercetarea si participare la cultulu divin, ori numai prin eserecierea pietatei private.

In câtu se tiene acuma de organisarea interna a cultului divin in tempulu introptírei solemne, este de insemnatu, cá acel'a intru tóte are acelasiu caracteru solemnu distinctiviu cá si insasi dfu'a serbatoarei.

Spre cunoscerea acesteia fia aci insemnate partiile constitutive distincte ale aceleia:

¹⁾ Esir. XII, 15.

²⁾ Const. Apost. l. 8. c. 39. Era Synod. Trulla (692) prescrie: A sancta die resurrectionis usque ad novam dominicam, tota septimana Ecclesiis vacare fideles jugiter oportet, psalmis et hymnis et spiritualibus canticis in Christo gaudentes, festumque celebrantes s. c. l. Can. 66. Asemenea marturisesce si S. Joannu Gura de auru cându dice »Fia carea di se ve intretieneti cu invetiatura neintrerupta. Pentru ace'a in decursu de 7 zile ne adnamu, si ve punemu voue mé's'a spirituala, cá prin conlucarea nóstra se ve nutriti cu invetiaturi divine, se ve instruamu in tóte zilele, si se ve inarmamu in contr'a diavolului (Hom. c. haebr., et de resurrect., cfr. concil. Constantiense (1094). Nu lipsescu apoi neci decretule si ordinatiuni mai vechi, prin care pentru sustinerea liniscei si santírei serbatoarei, eráu oprite judecatoriele si alte petrekeri sgomotóse (Cfr. Cod. Theod. l. 2 tit. 8).

1. Introducerea la oficiulu Manecarei si la s. liturgiá se face totu de a un'a cu tamaiarea altariului si a Sanctuariului, cu cantarea Tropariului si cu stichirile serbatórei — fora psalmi —.

2. La Manecare, de locu dupa Ecteni'a cea mare se incepe Canonulu serbatórei, cá in I-a dí.

3. Incepandu din Dominec'a S. S. Pasci in tóta septeman'a luminata la Laude si la Inseratu se cânta atátu stichirile inviarei versuriloru din Octoechu, incepandu cu versu 1 pre rondu pâna la versulu alu 8-le, câtu si stichirile Pasciloru.

4. La sant'a Liturgiá in locu de „Binecuventéza suflete alu meu pre Domnulu“ s. c. l. si in locu de „Fericiri“, precum si in ainte de „Unule nascutu“: se canta Antiphonele cu stichurile serbatórei. Éra in locu de „Ste Domnedieule“ seau cantarea „intreitu Santului“ se cânta „Câti in Christosu v'ati botezatu“ s. c. l.

5. Cuminecariulu (Pricésn'a) in tóta septeman'a se cânta: „Trupulu lui Christosu luati si din isvorulu celu fora de mórte gustati“.

6. In locu de „Fia numele Domnului“ se cânta Tropariulu serbatórei „Christosu a inviatu din morti s. c. l.“.

7. La Inserate in tóte dílele se face intrarea cea mica (vehodu) si se canta Prochimenele cele „mari“ numite.

8. Officiulu óreloru, a Dupacinariului, a Paraclisului se implinesce fora de neei unu Psalmu, dupa unu anumitu prescisu, cetindu-se nescari troparia, care tote tracteza despre istoriculu si insemnatatea inviarei.

9. Dimisiunea (opustu) dupa Manecare si s. Liturgiá in tóte dílele septemanei se face in urmatoriulu modu: dupa „Marire tfe Domnedieulu nostru“ corulu raspunde tropariulu: Christosu a inviatu din morti, apoi preotulu dà binecuventare dícundu: Celu ce a inviatu din morti Christosu adeveratulu Ddieulu nostru s. c. l. Dupa acést'a redicandu crucea dice de 3 ori „Christosu a inviatu“ si cei de facia raspundu „Adeveratu cà a inviatu“, apoi preotulu incheia cu acestea „Si noue ne-au daruitu viétia vecinica, inchinamune inviarei lui cei de a 3-a dí“.

10. La imomentári, ce s'ar' intemplá in septeman'a luminata, in locul oficiului comunu alu imormentarei, se cânta oficiulu inviarei. Éra amintirea publica a mortiloru la S. Liturgie e oprita ¹⁾.

11. La mesa se face mangaiare „mare“ fratiloru, adeca e deslegare la tote.

12. Usi'a imperatésca a Altariului in tóta septeman'a nu se inchide fora numai cându se cumineca preotulu. Si in fine

13. Déca ar' cadé ceva serbatóre spre es. „Bunavestire“ seau serbatórea S. marelui Martiru Georgiu, nu numai cà oficiulu distinctivu solemn u inviarei nu se schimba, ci din contra oficiulu sacru alu serbatoriloru e predominantu de caracterulu solemn u alu oficiului s. din Serbatórea S. S. Pasci ²⁾.

¹⁾ Cfr. si Tipic. din Joi'a mare.

²⁾ Cfr. Oficiulu s. si prescisele candu cade Bunavestire ori S. Georgiu in septem. luminata.

Din acestea prescrise luminatu se cunosecã cã tempulu intropãirei solemne, adeca septeman'a luminata intru implinirea cultului divin u are unulu si acelasu caracteru serbatorescu cu scopu de a inalãiã si preamari insemnatatea preasanta a Inviarei Domnului. Si acẽst'a e caus'a, cã septeman'a acẽst'a totu de a un'a s'a consideratu cã si o di, un'a si aceasi cu Dominec'a ¹⁾ pentru-cã cu adeveratu officiuu sacru alu septemanei este conformu cu celu prescristu pre Dominec'a cea santa si luminata a Inviarei.

In urma se fia de insemnatu, cã de si unele din prescriste specificate intru sene au si oresi-careva insemnatate simbolica speciala, prea frumusu impreunata cu actulu inviarei, esplicarea acelora inse rezervandu-nio pre alta data, cu acẽsta ocaasiune numai atãt'a se adnotãmu, cã insemnatatea alegorica si simbolica a toturora convinu intru caracterisarea insemnatatei tainice numai a actului inviarei si a credintiei crestinesci impreunate cu ace'a, ci si a altoru asiediamente sacre, cari in vechime erãu strensus legate de serbatoarea S. S. Pasci.

(Va urmã).

Despre cuventarile funebrale din punctu de vedere istoricu si criticu.

(dupa M. Villemain).

Literatur'a moderna formata mai intrãga dupa cea antica, pre langa tota marimea si glori'a ei n'a fostu inca in stare a reproduce tote perfectiunile si tote varietatile modeleloru celoru admirabili antice. Cu tote aceste inse ea a suplinitu in cãtuva ace'a, ce nu a potutu ajunge in privint'a perfectiunei, incãtu pretotindive ni presenta seau imitatiuni fericite seau desdaunari illustre. Europei i pare reu dupa elocintia republiceloru antice. Art'a acẽst'a poternica si infricosiata, care si la poporele moderne cele provediute cu institutiunile cele mai liberali stralucesce si impune multu mai pucinu cã in lumea antica, se pare cã astãdi nu mai afla genii pentru sine. Inse religiunea a produsu unu genu de elocintia, care consideratu si numai din punctu de vedere esteticu, nu este nice mai pucinu avuta pentru talentu nice mai pucinu favorabilu misicariloru acelor'a ale inimei, cari facu pre oratoriulu celu mare.

Scol'a acẽst'a noua creata de religiune a produsu doue clase de vorbiri si la un'a i a datu una forma necunoscuta lumei antice. Anume antãiu predicelã, cari se ocupa cu misteriele credintiei si cu moral'a evanglica, si a dou'a cuventarile funebrale, cari celebrãza vertutile cele mari ale omeniloru. Genuu cestu din urma mai pucinu severu cã celu de antãiu, pote serví mai bine de unu objectu de studii oratorice. Elu nu este strainu pentru nice una specie de interese pamentesci. Elu apartiene istoriei prin enararea fapteloru, politicei prin observarea eveneminteloru, moralei prin depingerea caractereloru. Eroismulu unui belliduce, talentele unui omu de statu, viet'a si faptele unui

¹⁾ Altariu de Hebdom. granc. c. XXIII. pag. 1455, cfr. od'a VIII. — Durandus facia de baserie'a apusana inca dice »omnes isti septem dies pro una die Dominica reputantur«.

rege, virtutile unui preotu, tote potu se fia objectu alu lui. Religiunea domnesce in elu dela inceputu pana la capetu. Din motivulu acest'a ni amu propusu a considerá pucinu genulu acest'a frumosu de elocintia.

Spre scopulu acest'a vomu incepe cu modelele cele mai vechi de cuventari funebrali, si inca cu acele din ele, cari in privinti'a compusetiunei si a stilului au mai multa asemenare cu cuventarile funebrali moderne.

Cuventarile funebrali fora indoiéla suntu genulu celu mai vechiu de elocintia. Art'a oratoriei pretinde Cicero, cá s'a inventatu pentru de a uní pre omenii retacitori si pentru de a linistí seau escitá pasiunile unui poporu selbaticu. Acést'a inse nu stá. Omenii celi de antâiu, cari au facutu pre altii se asculte de eli, o au facutu acést'a cu ajutoriulu poterei, óra nice de cum cu ajutoriulu cuventului. In suvenirile traditiuniloru grecesci Hereule si Teseu suntu mai vechi cá toti oratorii.

Necessitatea rogatiunei pentru a desarmá prin ea pre unu invingutoriu, parerea de reu pentru unu erou neuitatu; éta aceste suntu fora indoiéla primele ocațiuni si primele inspiratiuni ale elocintiei. More unu omu, care a guvernatu si protegiatu pre altii; more unu erou numitu rege seau conducutoriu de catra instinctulu debilitatei comune. Admiratiunea si dorerea incepu a. vorbí de asupr'a mormentului lui. Ele si revoca in memoria lucrarile lui si vieti'a lui cea puternica folositoria si gloriosa, care s'a finitu. Éta inceputulu cuventariloru funebrali.

Cartile sacre, archivulu celu mai vechiu alu totororu genuriloru de poesía si elocintia ni areta plangerea lui Davidu dupa Saulu si Jonatanu. Davidu celebreza pre celi doi ostasi cadíuti pre campulu de bataia; le lauda curagiulu si frumseti'a, le recomanda memori'a si aducerea aminte, si descrie doliulu poporului ce i a pierdutu. Nemic'a este mai solemnu si mai spontaneu cá testimoniulu acest'a, ce-lu dáu celi vfi gloriei celoru mortí; nemicu cá acést'a nu pote inspirá elocinti'a in unu modu mai naturalu.

Deca inim'a omenésca la unu poporu asia de micutiu si obscuru cá celu jidovescu a escitatu un'a espresiune comuna a dorerei in totu poporulu pentru mortea unui erou, atunci de securu cá nu se va mirá nemene, cá istori'a ni areta la Egipteni, la poporulu celu mai vechiu civilisatu, usulu cuventariloru funebrali la mormintele regiloru. Dupa Diodoru din Sicili'a legile egiptene prescrieáu cá la inmormentarea unui fia-carui rege se se tiena cuventari funebrali, inse totu odata prin lege oratoriulu funebralu i erá strinsu opritu a incarcá pre celu mortu cu laude seau vituperari nemeritate. „Preotii“, díce istoriculu acest'a *„pronuntídu cuventarile funebrali la inmormentarea monarcului, revocandu poporului in minte totu binele ce l'au facutu. Poporulu adunatu la pomp'a funebrala ascultá bucurosu discursulu, deca regele a fostu bunu. Deca regele a fostu reu, atunci murmurá, asiá câtu multi regi din caus'a murmurarei si opusetiunei acesteia a poporului au trebuitu se remana neimmormentati“.*

Ori ce se cugete cineva despre tribunalulu acest'a alu poporului egipteanu, ce-lu tieneá deasupr'a mormentului regiloru, un'a totusi nu se pote negá. Si acést'a este, cà chiaru si in Egiptu, unde preotínea s'a fostu incungiuratu cu unu velu misteriosu, unde imobilitatea unui fia-caruia omu in loculu, unde fu nascutu, unde datinile, moravurile, si pana si limb'a cea muta a ieroglifeloru depre monumente se pareá, cà a statoritu imperiulu silentiului si a proscrisu art'a de a vorbí atátu de iubita la natiunea cea stralucita a Greciloru, chiaru si in Egiptulu acest'a s'a admisu elocinti'a la mormintele regiloru pentru de a animá si insufletí prin ea solemnitatea cea trista a mortei. (Va urmá).

Darwinismulu in aintea tribunalului mintei sanetose si a naturei.

(Continuare din Nr. 5).

Antai'a piedeca, ce stá in calea ipotesei lui Darwin, pentrucá se nu se pota completá pana la una deslegare mecanica a enigmei universului intregu, este impregiurarea, cà deca ar' fi adeverala in tota estensiunea ei, ar' esplicá ce e dreptu diversitatea ace'a a vietiei de pre pamentu, ce se manifestéza in nenumeratele specii de plante si de animale. Inse ace'a nu e destulu, ci se mai pretende dela ea pre dreptulu, cà se esplice pre cale mecanica si originea vietiei pre pamentu. Cà deca ipotes'a lui Darwin voiesce a aretá, cum si pentru ce viéti'a pre pamentu se manifestéza in forme asiá deosebite, si cum numerulu celu grandiosu de specii de plante si animale s'au desvoltatu pre rendu numai din una seau doue specii primitive si de totu simple, atunci ea este obligata a ne aretá si ace'a, cum s'au produsu speciile aceste primitive. Acést'a inse trebue se ni o arete, cà s'a intemplatu pre calea mecanica, va se díca materia anorganica de sene a produsu cele de antaniu fientie vii, si nu le a creatu nece decum una fientia estramundana transcendentá, pentrucá indata ce si ar' luá refugiulu la una atare fientia, numai decátu ar fi gat'a cu eliminarea lui Ddieu din lume.

Bene au vediutu obligatiunea acést'a si Darwin si toti adeptii lui. Dein care cauza pentru a incungiurá cu ori si ce pretiu ajutoriulu unei fientie estramundane transcendenté, si au luat refugiulu la asia numit'a: *generatio aequivoca*, cunoscuta si celoru vechi, dupa care natur'a anorganica inca ar fi in stare a produce fientie vii, si pre calea acést'a s'au produsu cele de antaiu specii de animale, din cari s'au desvoltatu apoi dupa principiile lui Darwin tote speciile de astadi. *Omne vivum ex ovo* a Santului Augustinu nu mai are valoare, de orace *vivum* se pote pote produce si din natur'a anorganica.

De sene se intielege, cà a sustiené numai ipotes'a despre una *generatio aequivoca* nu erá destulu, ci esistenti'a ei trebuicé se fia probata si inca esactu. Si in adeveru s'au si inceputu a se face experimente cátu se pote mai delicate, fora cá se se fia potutu probá baremu odata. S'a facutu proba mai cu sema cu infusoriele, despre cari se sustieneá, cà se producu din apa, si cand ace'a

este curata, câtu nu se afla nice urma de ele. Inse dupa ce s'a inchisu hermetice ap'a, cá se nu pota intrá aerulu de locu in ea, s'a observatu numai decátu, cá vietuitoriele aceste mici nu s'au mai produsu. Semnul celu mai invederatu, cá deca s'au produsu ver una data in apa, atunci ouale au venitu in launtru din aeru. Vediendu astufeliu Darwinistii, cá generatiunea aequivoca pre cale experimentale nu se pote probá nece de cum, si au luatu refugiulu la una *petitio principii* sustienendu, cá desi ea pre cale experimentale nu se pote probá, totusi ea este una necesitate óre carev'a *logica*, pre care cugetarea sanetosa trebue se o admita, căce la dein contra originea vietiei pre pamentu ar fi neesplicabile ¹⁾.

Si au uitatu totusi celi ce si au luatu refugiulu la ipotes'a acést'a, cá ea are valoare numai *ex concessis*, va se dica numai la casulu, cand ar' fi demonstratu pana la evidentia, seau ar fi metafisice certu, cá ori ce alta opiniune, ce lia in ajutoriu spre esplicarea universului si una fientia transcendentă, ar fi falsa, pentrucá numai atunci ar fi unu postulatu alu logicei sanetose, cumcá *generatio aequivoca* trebuie se esiste. Inse eli chiaru din contra prin *generatio aequivoca* voliescu se elimineze pre Ddieu din lume, cand ar trebúi cá neesistinti'a lui Ddieu se fia unu adeveru incontestabile, pentrucá *generatio aequivoca* cá parte a aceluiasi adeveru se fia unu postulatu logice necessariu.

Vediendu unii naturalisti, cá esistenti'a presenta a generatiunei equivoce nu se pote probá nece de cum, de alta parte constatandu insusi eli, cá a sustiené esistenti'a ei cá pre una necessitate logica este una procedura diametralu opusa principiului scientieloru fisice, care nu primesce de adeveratu, decátu ace'a ce se pote probá pre cale experimentale, si astufeliu insasi fisic'a s'ar' pierde in abstractiuni metafisice, pre cari ea le uresce asia de multu, si au luatu refugiulu la una alta hipotesa, ce are ceva ratiune fisica, pentru de a confirmá cu ajutoriulu ei hipotes'a generatiunei equivoce. Acestia sustienu, cá ce e dreptu generatiunea equivoca astádi nu se pote probá, si prin urmare nece nu esista de presente in natura. De aci inse nu urméza, cá nu a existatu nece odata in trecutu. Caus'a, pentru care generatiunea equivoca de presente nu mai existe in natura, este cá constitutiunea si form'a de astádi a naturei,

¹⁾ »Die Entstehung der mindesten Lebewesen aus der unorganischen Materie ist ein Postulat des gesunden Menschenverstandes«. O. Schmidt »Deszendenzlehre und Darwinismus« pag. 149.

»Ich gebe zu, das dieser Vorgang, so lange er nicht direkt beobachtet oder durch das Experiment wiederholt ist, eine reine Hypothese bleibt. Allein ich wiederhole, dass diese Hypothese für den ganzen Zusammenhang der natürlichen Schöpfungsgeschichte unentbehrlich ist, dass sie an sich durchaus nichts Gezwungenes und Wunderbares mehr hat, und dass sie keinesfalls jemals positiv widerlegt werden kann«. Haeckel »Natiirliche Schöpfungsgeschichte«. ed. 5, pag. 309.

»Der Glaube an eine Schöpfung des Lebendigen ist mit der Forschung unverträglich. Eine wahre Wissenschaft gibt es nur für Diejenigen, für welche das Wunder der Schöpfung schlechterdings nicht existirt, denn es scheint mir gerade zu komisch, wenn heute noch eine Menge Naturforscher auf dieses Dogma schwören, welche über alle anderen Dogmen längst hinaus sind. O. Schmidt o. c. pag. 79.

relatiunea de astăzi a elementelor între sene este cu totul nefavorabilă generațiunii equivoce. Astufeliu generațiunea equivoca astăzi nu mai ocure în natură, nu pentru că dora natur'ă preste totu nu ar fi capace de generațiunea equivoca seau de a produce fientie vii din materia anorganică, ci pentru că capacitatea acést'ă ar fi paralisată de constituțiunea de astăzi a naturii. Spre întărirea asertiunii acesteia se provóca numitii naturalisti la una analogia din natur'ă organică. Unu firu de grânu capace de a produce spicu, deca cade în unu pamentu, care i paraliséza cu totul capacitatea acést'ă, nu va produce nece una data spicu. Acést'ă inse nu pentru ace'ă, că dora firulu de grânu nu ar avé capacitatea de a se desvoltá pana la spicu, ci pentru că desvoltarea acést'ă este împiedecată de constituțiunea mediului, în care se afla, precum se pote vedé de acóló, că același firu în altu pamentu, unde desvoltarea lui nu este împiedecată și paralisată, se desvolta pana la spicu.

Inse din împregiurarea, că natur'ă astăzi din caus'ă constituțiunii ei presente nu ne mai pote aretá nece unu casu de generațiune equivoca, nece de cum nu urméza, cumcă ace'ă nu se va fi întemplantu în unu trecut pote forte departatu, candu constituțiunea naturii și relatiunea elementelor ei va fi fostu alt'ă și încă favorabilă generațiunii equivoce. Și cumcă generațiunea equivoca, deca astăzi nu se mai întempla, a trebuitu totuși se fia esistatu în una alta epoca a naturii, se vede de acóló, că altumentrile esistenti'ă fientieloru organice pre pamentu ar remané una enigma cu totul nedescifrabile ¹⁾.

Inse și cunoscenti'ă trecutului naturii este în contr'ă hipotesii acesteia'. Acést'ă se vede de acóló că dupa teori'ă Vulcanistiloru adoptată astăzi mai de toti naturalistii și în specie de geologi, trecutul pamentului nostru ne areta, că cu câtu ne departámu dein presente mai tare în trecutu, dein ace'ă caldur'ă pre pamentulu nostru a fostu mai mare. Ma în tempulu acel'ă departatu, în care dupa hipotes'ă amentită ar fi trebuitu se existe generațiunea equivoca, caldur'ă pre pamentu a fostu asia de mare, câtu esistenti'ă fientieloru organice a fostu absolutu cu nepotentia. Deca acum și esistenti'ă fientieloru organice în tempulu acel'ă a fostu imposibile, atunci nemene nu va sustiené, că a fostu posibilu în același tempu originea loru. Astufeliu din punctu de vedere fisicu hipotes'ă generațiunii equivoce modificate în modulu de mai susu este cu totul inadmissibilă.

Din punctu de vedere inse filosoficu cu nemic'ă nu se deosebesce de hipotes'ă primitivă. Că nece în form'ă ei primitivă, că și astăzi trebue se existe generațiunea equivoca, nece în form'ă ei modificată, că numai în unu tempu forte departatu a esistatu, nu pote aduce altu argumentu decâtu acel'ă inspiratu de cugetulu eliminării lui Domnedieu dein lume, că altumentrile esistenti'ă fientieloru organice pre pamentu ar fi una enigma nedescifrabile. Argumentulu acest'ă inse precum amu vediutu numai atunci ar avé valoare, cand neesistinti'ă lui Domnedieu ar fi și matematice certa. Că atunci esis-

¹⁾ Büchner »Kraft und Stoff«, pg. 68.

tenti'a generatiunei equivoce nu ar fi altu ceva decâtu una consecentia necesaria din unu principiulu certu. Pana candu inse principiulu acest'a nu este certu, pana atunci ori ce deductiune din elu este nelogica si una *petitio principii* crassa.

Inse se concedemu pre unu minutu, că generatiunea equivoca a esistatu in adeveru pre pamentu óre canduva in unu trecutulu tare departatu, candu relatiunea elementeloru intre sene i éra favorabila. Se concedemu, cumcá numai atunci a esistatu, si de atunci in coce mai multu nu. Apoi se ne punemu intrebarea, că ore candu ar fi adeveratu, că ea a esistatu ore-candu-va, esistenti'a lui Ddieu ar fi pentru ace'a superflua? Nece de cum! Că deca generatiunea equivoca a fostu legata de una relatiune anumita a elementeloru, încátu pana ce nu s'a ivitu acést'a, nece ea nu s'a ivitu, si candu a incetatu ace'a atunci si ea a incetatu, si deca ea a fostu legata de unu tempu anumitu, câtu inainte de tempulu acest'a n'au aparutu, éra dupa trecerea lui a incetatu, atunci de sene urméza, că generatiunea equivoca a trebuitu se apara si incete atunci, candu a dispusu unu intelectu óre-care estramundanu, care i a definitu tempulu, căce altumentrile nu amu întielége, pentruce numai in unu tempu anumitu a esistatu si de alta data nu. Deca esistenti'a generatiunei equivoce este legata de unele conditiuni anumite ale relatiunei elementeloru, atunci se nasce numai decâtu intrebarea, că cene a legatu esistenti'a ei de conditiunile aceste? si cene a indreptatu cursulu universului intru acoló, câtu conditiunile aceste se se realizeze in unu tempu anumitu?

Astufoliu chiaru si la casulu, candu generatiunea equivoca, ce se pare a fi inamiculu celu mai mare alu ideei lui Ddieu, ar fi probata celu pucinu in unu tempu óre-care din unu trecutulu tare departatu, nece atunci Ddieu nu ar fi eliminatu din lume, pentrucá si atunci insasi generatiunea equivoca, prin ace'a, că aparitiunea ei este legata de unele conditiuni anumite, ar pretinde cu necesitate logica esistenti'a unei fientie estramundane transcendentí, care i a pusu acelea conditiuni, si a indreptatu universulu intru acoló, cá la tempulu seu se le realizeze.

(Va urmá).

Averea basericesca.

Baseric'a fiendu societate visibila, spre asi ajunge tient'a s'a pre pamentu are lipsa de bunuri materiale; deci facultatea de a-si castigá aceste bunuri nu i-se pote disputá. La inceputu baseric'a legiferá chiaru si despre modulu, in care se se castige aceste bunuri, de presente insa poterea lumesca eserceza acestu dreptu in cele mai multe state; éra baseric'a prescrie numai modalítátle posederei si-dispune ce se se intemple cu bunurile basericei.

Averea basericei costá la inceputu, anume pre tempulu Mantuitoriului nostru Isusu Christosu din acele lucruri, de cari Mantuitoriulu si Apostoliu aveau lipsa spre acoperirea indigentieloru naturali, precum se pote cetí la Ev. Joan. VI. 6.; XIII. 29. Pre tempulu Apostoliloru averea basericei a

constatu din oferte benevole, cari creștinii le depuneau la petițiile Apostolilor, Fapt. Ap. IV. 44. Această praxea s'a continuat și mai departe pre timpul părinților apostolici. Ofertele constau la începutu din bani, pane, vinu, oleiu s. a. despre cari toate dispuneau episcopii.

Sub unii imperați păgani unele comunități creștine posedau deja și avere imobilă, precum biserice, cemetere și alți agri; această posesiune s'a tolerat în faptă, chiar și sub acei domni păgani, ma uneori s'a recunoscut și după dreptu posesiunea aceluor imobile; era sub Constantinu celu mare bisericei i-s'a recunoscutu dreptulu de a castiga și latifundia, cari le manipulau economii aleși din cleru; era provențele se împartiau în patru parti, una parte era a episcopulu, alt'a a clerulu, a trei'a a seraciloru și a patr'a era folosită pentru acoperirea lipseluor bisericesci.

Dupa-ce biserice'a s'a estinsu totu mai tare și averile bisericesci au crescutu forte: manipularca comuna a aceluor devenitu imposibilă, deci încependu din secl. VI averca imobilă în comune s'a lasatu parochulu, înse la începutu numai că excepțiune și a atornatu dela vointe'a episcopulu; totu odată posesiunea ace'a era legată de person'a parochulu, după moțea acestuia nu trecea la urmatoriu, ci cesțiunea trebuia reinnoită; de aici posesiunea ace'a s'a numitu *precaria*, seau castigată cu rogare; mai târziu prin secl. XI posesiunea fonduriloru imobile de comunu era legată de officiu, după moțea posesorelu anterioru trecea dimpreună cu officiu la successoru și s'a numitu *beneficiu*.

Dreptulu bisericei de asi castiga avere în imperiu romanu afora de unele casuri excepționali sub unii imperați mai blândi, precum amu vediuțu mai susu, n'a fostu recunoscutu, pentru-că biserice'a era decretată de societate oprită (*collegium illicitum*). Insa mai târziu a lasatu legislatorulu romanu din rigorea acesteia legi, că-ci se șie din Lactantiu, cumcă Liciniu demandă în edictulu dela anul 313, că averile confiscate sub persecuțiune dela creștini, se li-se deă acestor'a îndereptu. Libertate deplă de asi castiga avere biserice'a a capatatu numai sub Constantinu celu mare, recunoscandu-i-se dreptulu de a primi averile testate și donate de singuratecii creștini, de aci în colo însi-si imperații se întreceau în donațiuni facia de biserice; era donațiunile facute de privați le favorisau prin subtrăgere dela multe greutăți formali.

Modulu, în care a ereditu biserice'a avere la începutu se vede a fi totu acela, care era în usu la păgani; după esemplulu acestora, precum se desemnau de eredi dieii păgani, asiă la creștini se desemnau: Unu Ddieu adevăratu, Isusu Christosu, Peacurat'a Vergura Mari'a, vre-unu Archangelu seau Martiru. Pentru-că se nu obvina dubietăți și confușiuni facia de testari de soiu lu acesta: Justinianu imperatulu a legiferatu, că ori-ce donațiune facută în favorea bisericei se fia validă, chiaru și atunci, candu eredele n'ar' fi numitu apriatu, ma donațiuni de aceste erau scutite și de procentele eridiloru, cari atunci s'au numitu: „Quarta falcidia“.

Eretele universalu, care intardă de a estradá legatulu bisericeii in restimpu de 6 luni, erá detoriu a restitui tote fructele culesc pana aci din acelu legatu, si decumva pentru acést'a erá inactionatu, in semnu de pedepsa trebuieá se dee legatulu indoitu. Cu privire la donatiunea in vietia facuta spre scopuri bisericesci, biserice'a a primitu din dreptulu romanu ace'a regula statorita, cumcá spre validitatea acelei donatiuni nu se recere primirea (acceptatio), ci este destula si numai promiterea simpla (pollicitatio), si cumcá dreptulu de proprietate asupra obiectului donatu, prin donatiune ipso jure trece la biserica si fora predare.

Actiunile bisericeii si a fundatiunilor dupa edictulu lui Justinianu treceáu in prescriptiune numai dupa una suta de ani; mai târdiu elu a redusu tempulu acesta pentru immobile la 40 ani; era pentru cele mobile la 4 ani. Acést'a regula se propagá si prin dreptulu canonicu; singura biserice'a Romei pretinde posedere de una suta de ani, pentru-cá se-si pierda dreptulu la averea sa. Cu tote aceste biserice'a cu privire la prescriptiunea dreptului de proprietate trebuie se se acomodeze legiloru statului respectivu. Prerogativele bisericeii de asi insusi avere cu incetulu fura delaturate; in locu de aceste prerogative mai târdiu au intratu in vigore restrictiuni diverse, ma si dreptulu de a castigá avere a fostu impiedecatu si a uncori de totu cassatu. In seclii primi ai evului de midilocu, fiendu valoarea realitatiloru immobile relative la alte obiecte forte neinsemnata; in urmarea feudalismului apasatoriu, in parte si a zelului religiosu au trecut la biserica averi si latifundia de totu mari, prin ce class'a contribuabila erá forte ingreunata facia de statu, fiendu averile bisericeii scutite de contributiune. Dupa aceste intrandu frecari intre statu si biserica mai vertosu in statele apusene: Angli'a, Franci'a si Germani'a, legislatiunea civila s'a incercatu a restringe celu pucinu dreptulu de ereditate si cumparare a bisericeii, acolo unde n'a potutu confiscá averea aflatore in proprietatea ei; anume s'a opritu castigarea neconditionata a averiloru statorindu-se cuantulu, preste care mai multu biserice'a nu poteá agonisi. Legile aceste in diverse state aduse mai multu din consideratiuni politice si de economía nationala seau numitu: *legile amortisatiunei* (leges amortisationis). In patri'a nostra biserice'a a avutu dreptulu de asi castigá avere dela originea sa, care dreptu a sustatu neatinsu pana catra finea seculului XV, atunci in diet'a din anulu 1498 s'au adusu prim'a data legi de amortisatiune, anume Art. de lege 55 si 56 prescriu, cá episcopii si prelatii bisericeii se nu pota castigá avere neci prin donatiune dela regele neci prin cumparare neci prin altu modru ore-care, neci pentru sine, neci pentru biserica, ma neci bunuri pemnorate se nu le pota tiené. Aceste legi au fostu interpretate mai târdiu prin legile din 1647 art. 17; 1715 art. 16 si 71; in intielesulu acestora, decumva atare biserica, manastire seau corporatiune bisericesca a castigatu avere prin ereditate, donare seau cumparare in contra legiloru amortisatiunei: ace'a avere immobile a poteá reseumpará ori care nobilu depunendu pretiulu

conveniabilu venitului aceleii realitati. Donatiuni de aceste eráu valide numai asia, decumva se faceáu cu aprobarea regelui, candu se si rebonificáu venitele.

Castigarea averei mobile erá mai pucinu restrinsa. Art. de lege 71 din 1715 dispune, cá cei ce intra in manastire se pota duce cu sine a diecea parte dein averea eredita, acesta avere inse nu pote trece preste cinci mii de fl.

Relatiunile sociali straformandu-se in esentia mai de curundu in cele mai multe state, a succesu a delaturá restrictiunile referitoare la dreptulu bisericeii de asi castigá avere, cu atátu mai usioru cáci si aceste bunuri sunt tacsate cu contributiune pentru statu.

De presinte in cele mai multe state catolice este recunoscutu dreptulu bisericeii de a cumpará averi imobile, care dreptu este recunoscutu parte prin Concordate incheiate intre poterile statului si Pontifice parte s'a recunoscutu acestu dreptu prin inasa-si legislativ'a tieriei. Pre bacea Concordatului incheiatu in 15 Aug. 1855 intre Papa Piu IX si Majestatea S'a Franciscu Josifu Imperatu alu Austriei si Rege Ap. alu Ungariei bisericea are dreptu a castigá averi imobile pre ori ce basa legala fora de neci una restrictiune, éra dreptulu de proprietate la averile esistente in posesiunea ei remane neatinsu. Concordatulu s'a aplicatu in fapta si in Ungari'a; bisericea nunumai a potutu posedé cu dreptu si in libertate deplina tote averile castigate de mai inainte, spre ce erá indreptatita de mai inainte (Aprobate P. 1. 2 si Art. de lege 15 din 1647) ci au incetatu de totu si restrictiunile de mai inainte cu privire la achizitiunile noue, incátu poteá se accuireze averi noue si fora aprobarea prealabila a regelui.

Dreptulu bisericeii de a castigá avere imobila in Ungari'a nu este restrinsu, si in casuri de aceste numai acele legi si dispusetiuni sunt in vigore cari se aplica la ori care individu privatu ori corporatiune laica, pentru-cá legile amortisatiunei sunt delaturate prin legislatiunea din 1548. In er'a acést'a fu abrogatu si dreptulu aviticu eserceatu de regele Ungariei, cu care dreptu eráu in legatura strensa si legile amortisatiunei, precum si insusirea bunurilor, care constá din ace'a, cá bunurile imobile neci cându se nu ajunga pre mâni de acele, cari nu potu perí, pentru-cá destinulu acela alu bunurilor cá morindu proprietariulu fora eredi, acele venindu in posesiunea Coronci se le pota doná la altii, neci cându nu s'ar' poté ajunge. Articululu de lege 15 din 1848 decreteza in principiu stergerea acestui dreptu aviticu; éra patent'a din 29 Nov. 1852 avendu destinatiunea de a esecutá acést'a lege dispune in parte, cá pracs'a de a doná regele si palatinulu tieriei din bunurile statului, care pracs'a se trage in continuu prin dreptulu Ungariei, acesta pracs'a se scote din vigore. Prin aceste a incetatu tota ratiunea legiloru amortisatiunei, éra dupa principiulu: incetandu ratiunea legiei, inceta inasa-si legea — cessante ratione legis, cessat etiam dispositio — au incetatu tote legile amortisatiunei.

Pre langa aceste e lucru cunoscutu, cá tribunalele inregistreza dreptulu

de proprietate a bisericeii în cartile funduare preste toate averile castigate în mod legal, în obiectul acestor a urmau asemenea și Curtea supremă din Budapesta, decretând în 3 Septembrie 1869 prin sentința de sub Nr 1506: „cumcă bisericeii și corporațiilor religioase li-se recunoște dreptul de a castiga averi imobiliare. Documentul castigarei ajustat după recerintele comune și insinuat la tribunal: înregistrarea proprietarului nu se poate denega. În contra dispoziției de drept efectuate prin tribunal nu se poate argumenta cu dispoziția legilor de amortisire“.

Se vede totu odată, că despre dreptul bisericeii de a castiga averi imobiliare a fostu pre deplin liniștit și capii provinciei noastre bisericesti, cumpărând pentru arhidieceza mai multe bunuri imobiliare.

Vasiliu Deciu.

parochu greco catolicu.

Invierea Sântiloru parenti pre tempulu morței Mantuitorului nostru Isusu Christosu.

(de Petru Birta parocu și Protopopu gr. cat. alu Halmagiului).

Invierea Sântiloru, cari au esit din morminte pre tempulu, cându Mantuitorulu nostru Isusu Christosu a patimitu morcea crucei, și cari după inviarea Domnului venind în sânta cetate a Ierusalimului s'au aretat în aintea mai multora (Mateiu c. XXVII v. 51, 52, 53) e minunea cea mai mare întimplată cu ocaziunea invierii Mantuitorului nostru din morți, și astufeliu mai demna de a ni consacra câteva momente spre discutare. Numele Sântiloru parenti rechemati la viața nu ni este cunoscutu; suntu înse mai multi scrietori de acea parere, că acestu privilegiu ar' fi fostu conferitu celor mai vechi Sânti parenti și patriarhi. Aceștia se provoca la împregiurarea acea, că pre calea acestă a Ddieu a voitu, că celi ce au profetit vii despre Christosu celu venitoriu, se marturisesc inviati despre Christosu celu prezentu. Suntu și de aceli'a, cari lu-atribușeau celor recentu și mai cunoscuti judei, acaroru morminte s'au aflatu seau în cetatea Ierusalimului seau în apropierea acesteia. Aceștia se provoca la împregiurarea acea, că altmîntrule în Ierusalimu nimene nu i aru fi cunoscutu, și prin urmare minunea nu ar' fi fostu întreaga și că atare și fora scopu, deoarece nimene nu ar' fi știutu, că morți au fostu ore candu în adeveru seau nu.

Se agiteza una alta întrebare despre or'a invierii acestoru Sânti parenti. Unii defendeza, cumcă aceli Sânti parenti numai după inviarea Domnului nostru Isusu Christosu ar' fi fostu dati vieții, că-țe Christosu în I-a către Cor. 15, 20. se numește celu dintâiu nascutu de între celi morți. În contr'a acestor'a înse se poate aduce pre dreptul, cumcă inviarea parinților acestor'a nu a fostu invierea acea, ce va fi la capetulu lumii, și nu s'a facutu spre scopulu aceli'a, spre carea se va face inviarea comună la a două venire, ci a fostu una inviere făcută singuru numai cu scopulu de a produce una minune, din care cauza cu totii érași s'au reintorsu în momentu, că și Lazaru și că și fiulu veduvei din Naimu și fet'a lui Iairu. Astufeliu singuru Christosu este celu de întâiu inviatu între celi morți, fiindcă singuru densulu a inviatu spre a nu mai mori nice odată. Înse S. Ioanu gura de aur în Mat. 27 și scrietorii greci, cari urmeza pre acestu preainviate Sântu parente, precum și S. Ilarie și alți mai multi suntu de acea parere, cumcă aceli sânti parenti ar' fi inviatu

numai în ultimele momente ale morții Domnului nostru Isusu Christosu, pe cari pentru ace'a i-a și rechematu la viața Christosu, că se arete triumfulu morții sale chiar și înaintea ochiloru aceluora încă în viața. De altminteru trebuie, ma suntemu chiar și necesități a concede și a marturi, cumcă ambe acestea opiniuni seau sentințe lasa testulu Sântului evangelistu Mateiu în suspensio. Mai dreapta este sentința, contr'a carcia nici o rațiune de dubietate nu militeza, că adeca sufletele Sântiloru parenti și patriachi n'au pasitu mai înainte de în loculu unde s'au detienutu, decâtu numai după descinderea mantuatoriului la celi ce acceptău rescumpararea. Prin urmare trebuie se conchidemu, cumcă Sântii parenti și patriarchi numai după aceste tote s'au rechematu la viața, și totuodată că o consecința necesaria e de a recunosc și ace'a, cumcă între morțea crucei Domnului nostru Isusu Christosu și între înviarea Sântiloru parenti a trebuitu că se decurga unu intervalu de tempu.

Se nasce întrebarea, că aceli Sânti parenti și patriarchi după înălțarea Domnului fostău ore supusi erasi morții și depusi în mormintele lor de mai înainte, seau că dor' au petrecutu pe Domnulu la ceruri? În privința acést'a suntu doue pareri diverginti. Suntu cari sustienu, cumcă aceli Sânti parenti au fostu conduși de însuși Isusu Christosu la ceruri spre a marți triumfulu suirei sale; partinitorii acestei sentințe se baseza pe profetulu Osea: 13. 14 „diu mân'a morții i-voliu liberă pre eli, voliu fi morțea ta o morțea“, precum și pe psalmulu 67. 19. și pre asertiunea S. ap. Pavelu în ep. c. Efes. 4. 8. Și în adeveru cine ar' și poté cugetă seau presupune macaru despre Ddiu, cumcă pre aceli Sânti parenti și patriarchi rechemati odată la viața, de nou se-i fi supusu puterii morții? De altminteru Ddiu că unu liberatoru dreptu, îndurătoru și prepotințe a trebuitu, că opulu odată începutu se-lu și finésca, și pre cari i-a datu odată vieții se-i deduca și la viața eterna în ceruri.

S'ar' poté cnumără mai multi Sânti parenti basericesci că partinitori ai acestei sentințe. S. Ignatiu martirulu cãtra mages; scrietoriulu Origene în Mateiu 27, Clemente Alesandrinénu în Cãrtea VI, S. Ilarie în Ps. 2. afirma, cumcă aceli Sânti parenti suntu rechemati la viața eterna prin Isusu Christosu, și cumcă au fostu consocii triumfulu și premaritei Sale Suiri la ceruri. Inse contr'a opiniunii acesteia militeza nu pucine argumente și testimonia. Asia S. ap. Pavelu cãtra Evrei 11. 40; I-a cãtra Cor. 15. 20.

De altminteru, deca a și fostu ore care dintre Sântii parenti de a se revocá la viața cu Isusu Christosu, acelu privilegiu ne aperatu de lipsa ar' fi fostu că se se conferésca regelui Davidu (Ps. 15. 10.) Sântului Joanu botezatoriului, Sântiloru parenti și patriarchi întocm'a și profetiloru înmormentați în Ierusalimu și Palestin'a. Inse S. ap. Petru în fapt. ap. 3. 29. dîce apriatu judeiloru din Ierusalimu, cumcă mormentu regelu Davidu se pote vedé chiaru și pâna acum între eli (judei) și cumcă acelu Davidu ar' fi vestitu înviarea mantuatoriului Isusu Christosu și nu a sa.

Sentința acést'a o apera mai multi dintre Sântii parenti basericesci ai resaritului. Asia dintre celi numerosi S. Joanu gura de aur în Omili'a 40 în I-a cãtra Corint. 15 dîce, cumcă celi rechemati la viața erasi au moritu cându mantuatoriulu s'a aflatu întinsu pre cruce, ér' în Omili'a 28 în ep. cãtra Evrei 11 recunosc după cele dîse de S. ap. Pavelu, cumcă dreptii testamentulu vechiu n'au primitu încă promisiunea.

Sentința acést'a cu atâtu mai virtosu se pote sustiené, cu câtu că ea consuna cu parerile mai fundate ale Sântiloru parinti mai probati și cu aserțele S. Scripturi.

Ceva despre catastru.

Prea Stimate Doamnă Redactoru!

Copleștu de multe agende, abia după unu intervalu mai de 9 luni, potu din nou apelá la bunavoință DTale, cu rogarea că si pana candu a-si poté relúa firulu intreruptu a tractatului despre dreptulu ereditariu, se benevoiesci a dá locu in colonele pretiuului diuariu ce redigiati, acestoru modeste informațiuni de *suprema necesitate* pentru poporulu nostru.

In anul 1875 diet'a tiei cu scopu de a indreptá gresielele catastrului celui vechiu, si a supune tote pamenturile din tiera in proportiune corespunditoare darei de pamentu, au adusu art. de lege VII din 1875, prin care s'a decretatu gatierea unui catastru nou.

Dupa una labóre de 8 ani lucrarile pentru stabilirea catastrului nou au ajunsu cu lun'a lui Ianuaru a. c. in stadiulu reclamarilor individuali, cari suntu de suprem'a inportantia pentru toti posesorii de pamentu.

De si nu se pote negá, că catastrulu nou este unu elaboratu mai perfectu de cum au fostu catastrulu celu vechiu, mai alesu deca consideramu că referitoriu la clasificare, care este partea cea mai esentiala a operatelor intregi, — fiindu-că după acést'a sau satoritu si câte graduri de venitu curatu au se fia, — catastrulu celu nou după recerintia au satoritu numerulu claseloru pre unele locuri si pana la 8; éra după catastrulu celu vechiu au existatu numai 3 clase; totusi in considerare, că cu ocașiunea pregatirei catastrului celui nou singuratecele posesiuni, afora de acelea unde s'au facutu comasarea, nu s'au mesuratu din nou, persónele insarcinate cu pregatirea catastrului nou au fostu supuse unei schimbári continue, éra comisiunile insarcinate cu supra censurarea operatelor s'au nesuitu a satisfacé acestei insarcinari cá si in fuga fora de a fi dispusu de tempulu necesariu spre a poté cu scrupulositate censurá operatele si emendá erorile obveiente; deci se pare a fi deplinu justificata temerea generala, că si in noulu operatu catastralu se voru fi strecuratu astufeliu de erori cardinali, cari deca pre calea reclamarilor individuali nu se voru emendá, potu se cauzeze poporulu nostru daune neprecalculabile.

Inca in decursulu luneloru Februariu si Martiu a. c. comisarii catastrali au trimisu fie-carei comune câte unu exemplaru din cartea hotarului, a foiloru de posesiune individuale si a sumariului comunei aceleia, pentru cá fie-care posesoru se-si pota substerne reclamatiunea individuala contra operatelor, deca posesorulu se va aflá ingreunatu.

Primariéle comunale au si inmanuatu déjà pre lenga recepisa insciintiarea directiunei catastrali, in care este apriatu espusu, căta dare are se platésca proprietariulu pentru pamentulu seu pre bas'a catastrului nou incependu dela 1-ma Ianuaru 1884 încóce.

Pre lenga acést'a primaria comunala este detóre a espune operatele catastrali privirei publice in decursu de 60 de díle la cas'a comunala, cá flesice care proprietariu se se pota convinge, că in ce modu s'au inferitu parcelele sale singuratece in operatulu nou catastralu.

Reclamarile se potu face dein 6 cause si anumitu:

a) deca locuri după lege scutite de contributiune s'au insíratu cá nescutite, ori de celea nescutite s'au insíratu cá scutite in catastrulu nou;

b) deca una parcela s'au insírisu mai de multe ori, ori nu s'au scrisu in cartea hotarului acelei comune de care se tiene, pre cum si deca numele proprietariului s'a inferitu eronatu;

c) deca marimea (suprafacia) s'a scrisu gresítu;

d) deca parcel'a nu s'a insfratu in ramulu de cultura corespondietoriu;

e) deca parcel'a nu s'a inferitu in clas'a, ce i se cuvine.

f) deca una parcela in asemenare cu ori care alta parcela din intregu cerculu de clasificare s'a clasificatu ne asemenea; numai câtu in casulu acesta parcel'a trebuie se fia bine si precisu descria.

Reclamarile suntu a se face in persóna ori prein plenipotentiatu, ori prein unu plenipotentiatu designatu de catra comuna.

Reclamarile se potu face ori in scrisu ori in modu verbalu, inse totu-deaun'a inaintea primariei a aceleiasi comuna, ori inaintea acelu notariu curcualu de care se tiene comun'a pre a carei teritoriu zace parcel'a care este obiectulu reclamarei.

In reclamare trebuie scrisu apriatu, cà din ce cauza se reclaméza si in ce modu cugeta reclamatoriulu de a i se emendá gresié'a.

Reclamarile facute din ori care alte cause afara de celea susu enumerate suntu a se respinge ex-officio. Primariile prin ordinatiunea de sub Nr. 76,140 dein 1883 au capatatu indrumare speciala cum au a procede facia de reclamarile substernute.

La o parte dar acum cu nepasarea, ci acumu pana mai avemu tempu se vedemu, cum ni s'au tacsatu locurile si se reclamamu deca aflámu cà ni s'au facutu nedreptate, pentrucá trecandu terminulu defiptu de 60 de díle nu se mai pote reclamá numai din motivele insfrate mai susu sub liter'a a) b) si c).

Terminulu de reclamare pentru cerculu de clasificare a Blasiului dupa cum sum informatu espira dejá in 15 Maiu a. e., informezese deci numai decátu fiesce care interesatu, candu espira terminulu de reclamare pentru comun'a densului, si se se nezuésca, cá inca in terminu se-si pota face reclamarile, pentrucá trecundu acestu terminu nu ar' mai poté reclamá pentru emendarea urmatoreloru gresieli:

1. Deca parcel'a nu s'au inferitu in ramulu de cultura corespondiatore (d. e. pasiunea s'au luatu de rátu);

2. Deca parcel'a nu s'au impartitu in clas'a corespondiatore si

3. Deca parcel'a in comparare cu alta parcela din cerculu de pretiuire in proportiune este neasemenatu mai ingreunata cu dare.

Dupa art. de lege VII din 1875 §. 5 suntu scutite de dare:

stradele, drumurile, locurile publice, locurile de casa, curtile casei, canalele pentru comunicatiune, cimiteriele, gradinile cari suntu pentru scopuri de cultura ¹⁾).

Dupa cari primesse asecurarea deosebitei consideratiuni dela

Alu DTale

Ludovicu Csato.

Blasiu, 21 Aprilie 1884.

Serbatori'a S. S. Pasci in Blasiu. Esercitiele spirituali pentru clerulu gremialu le a tienstu Luni, Marti si Miercuri in septeman'a Patimiloru Cl. D. Dr. Victoru Smigelschi cancellistu metropolitanu. In Joi'a mare Esc. Sa a spelatu petiorele la 12 alumni seminariali din anulu IV. In Vinerea mare ser'a pontificandu Esc. Sa, s'a tienstu procesiunea immormentarei in giurulu piatului si a catedralei. In diu'a de Pasci a pontificatu Esc. Sa la Inviare, Utrene, Liturgia si Inseratu, si la Liturgia a concionatu. Dupa Liturgia Esc. Sa a intrunitu la mes'a sa tota elit'a preotiesca si laica din Blasiu. A dou'a di Esc. Sa a concionatu si celebratu in baseric'a parohiale din Blasiu.

1) Ordinariatulu Metropolitanu a si datu prin cerculariu inviatiune clerului arhidieceesanu cu privire la reclamarile pentru averea basericoasca.